
Laca

Tijdingen

Driemaandelijks Tijdschrift van Laca
Geschied - en Heemkundige Kring van Laken
Jaargang 3 Nummer 4 juni 1992

Laken

*Wapen van de Koninklijke
Residentie Laken
Koninklijk Besluit van 20 april 1857*

TEN GELEIDE

1. - HERNIEUWING LIDGELDEN.

Nauwelijks te geloven ! De nieuwe "LACA Tijdingen" die heden vóór U liggen en waaraan U - zo hopen wij althans - heel veel leesgenot zult beleven, sluiten alweer een werkjaar af. In de maand september e.k. lezen wij inderdaad "JAARGANG 4" op de titelpagina. Wat vliegt de tijd !

De tijd is dus aangebroken om uw lidmaatschap te hernieuwen. Het bedrag blijft onveranderd vastgesteld op 200 F.

Het is voor onze penningmeester, de Heer E. CHRISTIAENS niet altijd eenvoudig om zijn boekhouding perfect in orde te houden. Een spoedige overschrijving zou hem genoeg doen en zijn taak zeker verlichten.

Toch nog even het rekeningnummer van LACA vermelden: 068-2095230-57. Wij danken al onze leden opnieuw voor het vertrouwen en hopen hen allen verder tot de onzen te mogen rekenen, steeds bezielde door een grote interesse voor het Laken van vroeger en nu !

2. - KALENDER.

In samenwerking met het Gemeenschapscentrum Nekkersdal (vroeger SKR) heeft LACA een waardevol heemkundig initiatief op het getouw gezet. We gaan, met het oog op 1993, een mooie wandkalender uitgeven. Elke maand van het jaar zal met een prachtige uitvergroete prentbriefkaart opgesmukt worden. Deze kalender oogt goed en wordt verwezenlijkt op dik glanzend papier. Een mooi kleinood dat zelfs als eindejaarsgeschenk naar waarde zal geschat worden. In de maand september zal de kalender van de persen rollen. De prijs bedraagt 250 F. (verzendingkosten inbegrepen).

Voor de goede werking van de eventuele verzendingsformaliteiten ware het ons zeer aangenaam nu reeds uw overschrijving - met dank bij voorbaat - te mogen ontvangen.

Het rekeningnummer van LACA vindt U in punt 1 van deze "Ten Geleide" : het volstaat op de strook te vermelden : JAAR - KALENDER 1993. Wij durven hopen dat ons initiatief het verwachte succes moge kennen !

3.- MOOIE GEVELVERSIERINGEN HERSTELD.

In 1991 vestigde LACA de aandacht van de Heer Schepen van Cultuur, F. THIELEMANS, op de lamentabele toestand waarin de gevelornamenten zich bevonden, aan de eigendommen van de Lakense Haard in de Arbeidstraat, nummers 3/17 en 4/20. De Heer THIELEMANS drong prompt aan bij zijn collega, de Heer Schepen DEMARET, per officieel schrijven. (Zie LACA Tijdingen, Jaargang 2, nummer 4, blzn 2 en 3).

De bestuursleden van LACA zij bijzonder gelukkig de volledige herstelling van deze gevelversieringen te kunnen aankondigen. Het betreft hier namelijk die overheerlijke sgrafittimotieven waaraan Laken zo rijk is en steeds een streling voor het oog zijn, indien degelijk onderhouden. Langs deze weg danken wij dan ook de initiatiefnemers. Wij zullen steeds verder ijveren voor het behoud van dit begin-twintigeeuwse kunstpatrimonium. En aan onze leden geven we de raad : ga eens kijken !

L. CANDAU

UIT DE VERZAMELING V. CAPRON.

KEIZERIN CHARLOTTE TUSSEN TERVUREN EN MEISE.

Sedert haar terugkeer uit Miramar in 1867 wordt de geesteszieke Keizerin Charlotte, zuster van Leopold II, gehuisvest in het kasteel te Tervuren.

Op 3 maart 1879, in de nacht van zondag op maandag, breekt brand uit in het onvoldoende bewaakte gebouw dat totaal verwoest wordt. Het is best mogelijk dat Charlotte de brandstichtster is, ze heeft immers de slechte neiging om met vuur te spelen.

Telegram van Marie MOREAU, hofdame van Keizerin Charlotte, aan "la dame d'honneur de service, Palais de Bruxelles

Tervueren, 3 mars 79 6h02

Incendie au château, l'Impératrice en sûreté dans le pavillon du Docteur près des écuries, prévenez la Reine avec ménagement. Il n'y a rien à craindre pour Sa Majesté l'Impératrice, elle a parfaitement supporté cet événement et est très calme.

Marie Moreau"

Koningin Marie-Henriette spoedt zich naar Tervuren om zich te vergewissen van de toestand aldaar en stelt een telegram op bestemd voor Leopold II (zie kopie in bijlage) :

"Tervueren, 3 mars 79, 10h47

Au Roi, Palais de Bruxelles

Il faut rendre grâce à Dieu que personne n'ait péri. Les 4 murs seuls restent du château et l'incendie couve encore. Impossible de laisser Charlotte ici. J'espère être avec elle à Laeken vers 1 1/2 - 2 heures

Marie-Henriette"

Men tracht toch ergens een zondebok te vinden : de commandant van de wacht, L. VANDEVELDE, was afwezig toen de brand uitbrak. Kan men hem dit niet verwijten ? GOFFINET laat dit uitschijnen in een brief aan Leopold II :

"Vandevelde n'était pas à Tervueren lorsque l'incendie a éclaté. Parti samedi, il a passé la journée de dimanche à Bruxelles et il n'est rentré à Tervueren, rappelé par le télégraphe qu'à 8h 1/2 du matin alors que tout était brûlé. Il est arrivé après mes fils."

Terstond na deze katastroof stelt zich het probleem een nieuwe verblijfplaats te vinden voor de lastige keizerin. De onzekerheid is van korte duur : op 7 maart reeds is dit probleem geklaard. Leopold II meldt dit aan GOFFINET in een mooie brief (zie kopie in bijlage) :

"7 mars 1879

"mon cher Général,

Nous sommes tombés d'accord, la Reine, ma belle-soeur, mon frère et moi pour faire acheter Bouckhout par ma soeur. Les conditions d'acquisitions nous paraissent avantageuses. J'ai de fortes raisons de croire que des travaux publics viendront augmenter la valeur de ce domaine.

Le château est princier, tout près de Laeken, on pourra le garder et le surveiller facilement, ce qui n'était pas le cas à Tervueren, l'incendie l'a bien prouvé.

Nous avons prié Mr Ketels de s'entendre sans délai avec le Cte de Beaufort et j'espère que ma pauvre soeur sera établie chez elle dans 15 jours.

Je compte poursuivre la reconstruction de Tervueren, mais lorsque le moment en paraîtra favorable.

J'ai trouvé que nous n'avions pas le droit de faire rebâtir Tervueren par ma soeur et que le faire aurait été poser un bien dangereux précédent.

J'ai trouvé en plus que Tervueren devait être à l'usage de la couronne et cela de mon vivant, quand des princes et rois étrangers viennent ici, il serait fort avantageux de pouvoir leur offrir une course à Tervueren.

(..)

Je serai bien charmé d'apprendre que Vous êtes tout-à-fait remis, ne sortez pas sans paletot car ce temps est dangereux.

Votre très affectionné
Léopold"

Let wel het is met het geld van Charlotte dat de nieuwe aankoop wordt bekostigd. Charlotte is zeer rijk. Leopold II beheert haar fortuin met behulp van GOFFINET. Aangezien het grootste deel van haar fortuin bestaat uit beleggingen, laat bankier LAMBERT weten dat hij onmiddellijk baar geld kan voorschieten :

KETELS (directeur van het privé-domein) aan GOFFINET :

"Bruxelles, 11 mars 1879

Mon cher Général,

Tout à l'heure, j'ai oublié de vous dire qu'ayant rencontré hier Lambert, il m'a accosté pour me dire : "Je sais que pour payer le prix d'achat de Bouchout, il vous faut de l'argent; si cela est nécessaire, a-t-il ajouté, je puis en fournir autant que l'on veut."

(wordt vervolgd)

Vraag aan de schrandere lezers van LACA Tijdingen : De brand van het kasteel van Tervuren indachtig, wat gaat Leopold II doen in het domein van Meise, om in geval er opnieuw brand uitbreekt, te vermijden dat men weer op zoek moet gaan naar een nieuwe residentie ? (Oplossing in het volgende nummer van dit blad)

Wie meer wil weten over Charlotte, leze :
Mia KERCKVOORDE, "Charlotte, Van Laken tot Mexico : biografie van een Keizerin", Uitgeverij Lannoo, 1991.
Mevrouw KERCKVOORDE is lid van LACA.

V. C.

État n'est soumis à aucune responsabilité à raison du service de la correspondance privée par voie télégraphique (Loi du 1er Mai 1851, Art. 6.)

ADMINISTRATION DES POSTES ET TÉLÉGRAPHES

INDICATIONS
DE
SERVICE :

*Copie a été remise au
palais de Laeken.*

BUREAU DE :

TÉLÉGRAMME

Déposé à *Lervueren 3 mars 79. 11.4pm* N° *786.*

*Au Roi, palais de
Bruxelles.*

*Il faut rendre grâce à Dieu que personne n'ait
péri. Les 4 murs seuls restent du château et
l'incendie couvre encore. Impossible de laisser
Charlotte ici. J'espère être avec elle à Laeken
vers 1 1/2 à 2 heures.*

Recu à
H. H. m.

Le Télégraphiste,

Marie-Henriette

7 Mars 1879

Monsieur le Ministre.

Nous sommes l'un des d'anciens
de Paris, ma belle sœur, mon
frère et moi ne faisons autre
Précisément par ma sœur.

Les conditions d'acquisition
nous paraissent avantageuses.
J'ai de fortes raisons de croire
que les travaux publics nous
augmenter la valeur de ce
domaine.

Le château est précieux, tant
par sa situation, son paysage
la garde et le surveillance faciles

ce qui est tout pour le cas
de l'incendie d'ici
le français.

Il nous a été proposé le 18
de l'incendie sans délai sur
le terrain de Beaupré et l'espèce
de ma pauvre sœur sera
établi d'ici elle dans 15 jours.

Le compte pour la
reconstruction de l'ancien
maison, lors de l'achat on
paraît favorable.

J'ai travaillé pour nous à l'ancien
sur le droit de faire établir

Trouver par un d'écrit et q-
le faire aurait été possible
— bien davantage pendant.

Plus Trouver — plus q-
Trouver devait être à
l'usage de la Couronne
et cela de même maintenant
quand les Princes et les
étrangers viennent ici il
serait fort avantageux
de pouvoir leur offrir
un accès à Trouver

Ci joint les documents
signés par le Trust. Veuillez

renvoyer les Pastors, les
écrits q- / l'écrit q- /
est remis en son absence
et le prix de cela en
le dérange pas de venir
le 12 Mars à 6 h. soir
à Windsor par la Cour
un accès à Trouver il en
l'a offert pendant un
siège ici.

J. serai bien charmé d'offrir
q- de être tout fait remis
en sorty par son palais
car le temps est dangereux
Vos très affectueux
Leopold

OP WANDEL MET LACA LANGSHEEN ENKELE BOUWCOMPLEXEN
UIT HET INTERBELLUM TE LAKEN (1914 - 1940).

1. INLEIDING

Voor de derde maal reeds nam onze Geschied- en Heemkundige Kring op 15 september 1991 actief deel aan de "Open Monumentendag". Het architecturaal pakket dat we de bezoekers ter bezichtiging en ter ontdekking aanboden, onder vorm van een wandeling (duur : +/- 1u 45) behoort niet tot het geklasseerde patrimonium. Dit pakket vertoont evenwel een reeks merkwaardige eigenschappen. We zouden het als volgt willen omschrijven : "De belangstellenden werd een omloop aangereikt, vertrekkend van een prestigieus bouwwerk, langs sociale wooncomplexen naar bouwrelikten toe die nu nog, na zestig jaar, de trots symboliseren van onze toenmalige architecten en ingenieurs".

We werden voor onze onbaatzuchtige inspanningen uiterst matig beloond. Het grote publiek voelde zich waarschijnlijk meer aangetrokken door andere blikvangers, aantrekkelijk voorgesteld in de luxueuse monumentenbrochure, uitgegeven door de inrichters. Daarom menen wij dat het zinvol is een synthese van onze gelegenheidswandeling in LACA Tijdingen te publiceren.

2. BESCHRIJVING VAN DE OMLOOP

We vertrekken aan de hoofdingang van de Rijksnormaalschool, gelegen langsheen de Karel Bogaerdstraat. (Huidige benaming : Hoger Pedagogisch Instituut)

Architectonisch gezien bestaat het scholencomplex uit twee delen, ontworpen door architect Alfred MINNER. Eerst werd de Lagere Oefenschool gebouwd tussen 1925 en 1930. Dit lage gebouw werd opgetrokken in rode baksteen met gebruikmaking van witte franse steen als decoratie. In de buitengevel zijn meisjeshoofden gebeeldhouwd en gevat in een verguld kader. (Tuinbouwersstraat)

Vervolgens werd omstreeks 1936 het complex van de Normaalschool ontworpen, waarvan de werken werden uitgevoerd vanaf 1938 tot 1960, met een pauze tijdens de oorlogsjaren. De gevel van het hoofdgebouw is een grote glasmassa, gevat in verticale zuilen. De zes gebouwen van vier verdiepingen hoog zijn met elkaar verbonden en zijn op een bijzondere wijze aangepast aan de bodemstructuur. Er werd grif gebruik gemaakt van nieuwe interbellumtechnieken : gestandaardiseerde maten, geprefabriceerde vensterramen in metaal, aanwending van koloniale grondstoffen... Om de gestrengheid van dit functionele gebouw iets te doorbreken werden decoratieve elementen aangebracht : art-deco krulmotieven op de daken, aanwending van geel-rode baksteen en grijskleurige arduinsteen, sierlijk gehouwen muurverluchters, meisjeshoofden, planten- en diermotieven, gebeeldhouwd uit arduin en omkranst met vergulde, smalle tegels voor de buitengevel. (Zie ook LACA Tijdingen Jaargang 3 nummer 2 blz. 13)

Steek de Karel Bogaerdstraat over (zebrapad). Begeef U nu naar rechts, richting Emile Bockstaellaan, en steek deze brede verkeersader over (zebrapad). U bevindt zich nu op de hoek van de

Terplaststraat en in de verte ziet U reeds de opgepoetste bakstenen gevelrij van een eerste groep sociale woningen. Begeef U nu in die richting tot op de hoek waar de Duikerstraat de Terplaststraat kruist. Neem hier rustig de tijd om het pand te aanschouwen. Het dateert uit 1922 doch werd in 1980 gerenoveerd. De groep sociale woningen die U opmerkt aan de linkerzijde dateert uit de vijftiger jaren (gele baksteen).

Neem nu de Duikerstraat, naar rechts dus, en blijf even staan vóór de ingangspoort die toegang verleent tot de binnenkoer van het complex. Rechts bewondert U eerst de twee mooie huizen, nummers 36 en 34, ontworpen door architect DIONGRE in 1930. Links "La Salamandre" en rechts "La Sirène". Let op de mooie gevelstructuur en het verheven beeldhouwwerk (dieren en wapenschild). Naar believen kunt U nu even een ommetje maken doorheen de binnenkoer van het volledig besloten rechthoekige pand ... kwestie van de sfeer even op te snuiven. Terug in de Duikerstraat slaat U nu links af en even verder bereikt U weer de Emile Bockstaellaan. Wend op deze hoek even de blik naar rechts en bekijk de art-deco gevel van het hoekgebouw, nummer 360. Een statig appartementsgebouw uit het interbellum, waarvan de architect ons tot hiertoe onbekend is. Laken staat bol van dit soort heren- en collectieve woningen.

We slaan de Charles Ramaekersstraat in. Een tiental meter verder, aan de linkerzijde : prachtige gevel op nummer 10. Het bouwjaar - 1914 - is aangebracht boven de ingangsheur !

Langzaam voortlopend doorheen deze relatief stille straat, met jonge boomaanplanting aan de linkerzijde, geeft men zich rekenschap welke aandacht de toenmalige architecten besteedden aan deze nieuwe voorzieningen. De gevelrij verschilt qua uitzicht grotendeels van deze in de Terplaststraat doch het valt onmiddellijk op dat ook hier prachtige siereffecten bereikt werden door het spel van de baksteengeleding, zowel aan de balkons als in bepaalde delen van het geveloppervlak. Bovendien werden de vier hoofdingangen benadrukt door uitspringende portalen versierd met pseudo-kariatiden onder vorm van diergroepen (apen).

Op het einde van deze gevelrij gekomen maakt U halt. Aan uw linkerzijde mondt de Alfred Stevensstraat uit die U zo dadelijk moet inslaan. De groep sociale woningen aan de overzijde en langsheen de rechterzijde van de Alfred Stevensstraat behoort tot een latere periode (rode baksteen). U slaat nu links af en U bemerkt aan de linkerzijde weer een ander geveltype, minder fris van uitzicht en versierd met gekleurde tegelvlakken, die helaas door de "tand des tijds" hun glans verloren hebben. De architecten die dit grootse project hebben uitgetekend waren : de Heren DEWIN, PAULIS en THOMISSE.

Verderop bemerkt U aan de rechterkant een braakliggend terrein : U loopt echter rechtdoor naar de spoorweglijn toe. U gaat het viaduct voor voetgangers op en in zigzaglijn bereikt U de overkant. Vanop het hoogste punt van deze overweg wordt uw aandacht gevestigd op een lange gevelrij langsheen de Victor Mabillesstraat. Deze sociale woningen werden reeds in 1910 opgericht. In het sombere gevelgordijn valt toch een soepele en speelse lijn te bespeuren. Wij wandelen door een erg verwaarloosde buurt !

U loopt om het huizenblok heen en maakt even halt op het einde van de Fineaustraat.

Intussen wijzen wij op enkele merkwaardige details. Bekijk even het laatste huis in de Victor Mabillesstraat. Op de eerste verdieping, een ijzeren ballustrade waarin de letters F en L werden aangebracht. Deze letters verwijzen naar "Foyer Laekenois" of "Lakense Haard", een huisvestingsmaatschappij die door de Gemeenteraad van Laken werd opgericht in 1920.

In de Fineaustraat ontdekt U nog meerdere details. Even voorbij de straathoek bevindt er zich een toegang tot de binnenhof van het complex. Ook hier bemerkt U weer dezelfde lettertypes, verwerkt in een ballustrade. Verder ... huisnummer 83 : hier werden de letters F en L uit arduinsteen gekapt (links) en aan de rechterkant, het bouwjaar, 1920, uitgevoerd in ineengestrongelde cijfers. Huisnummers 77 en 75 : hier weer speciale gevelversieringen met behulp van geleidingstechnieken in baksteen.

Op de hoek van de E. Delvastraat en de Fineaustraat ...huisnummer 75 : links en rechts is de datum van het bouwjaar aangegeven. De hoekingang van het gebouw werd zelfs voorzien van arduinen halfzuilen met versierde kapitelen.

Ook het hoekgebouw van de Fineaustraat en de Fransmanstraat kreeg een bijzondere aandacht. Hier : gebeeldhouwde uilen ... halfzuilen met versierde kapitelen. Deze toegang, (nu ingang winkel) vertoont waarlijk een voornaam karakter en bewijst meteen dat de toenmalige architecten oog hadden voor de integratie van de kunst in het gebouw ... zij het dan "sociale woningbouw"

Schuin rechts ziet U het Lakense Vredegerecht. Het werd opgericht in 1911 en ontworpen door de gemeentelijke architect GILLET. Dit gebouw werd door de Stad Brussel overgedragen aan de Staat in 1961. Ga het gebouw rustig bekijken en keer op uw stappen weer.

U begeeft zich nu terug naar het viaduct. U steekt weer de spoorlijn Brussel-Dendermonde over en U neemt nu de eerste straat links. Het straatbord ontbreekt. U bevindt zich in de Gasstraat. Een echte Lakenaar zou zeggen : "Ge moe da rieke woe da ga zâa !" U loopt door tot aan het volgend viaduct. U gaat onder de brug door en onmiddellijk links vindt U de trap naar de Emile Delvastraat. Deze majestueuze trap, beklad met graffitisporen van onder tot boven, is dringend aan herstelling toe.

Stap nu verder in de richting van de Prins Leopoldsquare. Op deze plek, aan de linkerzijde, bouwt de Lakense Haard 36 sociale woningen, beantwoordend aan de hedendaagse normen. Aan de rechterkant merkt U nog een sociaal wooncomplex op, gebouwd in 1950.

U kruist nu de dwarsstraat (opgepast tramlijn !) en U betreedt het plantsoen aangelegd op de Prins Leopoldsquare. U loopt verder door in de richting van de fontein en U volgt verder de Jean Heymansstraat die uitgeeft op de de Smet de Naeyerlaan, een indrukwekkende ader die Laken met Jette verbindt. Sla nu rechts af.

Wij vestigen uw aandacht op drie bijzondere woningen :

1. Huisnummer 583 (links)

Werd gebouwd in 1914 voor rekening van de Heer JACOBS-TUYAERTS Désiré, beeldhouwer, verblijvende te Laken.

2. Huisnummer 585 (links)

Werd gebouwd in 1914 voor rekening van de Heer DESMARE-ROELANTS Mathieu, beeldhouwer, verblijvende te Laken.
Beide gevels zijn het bekijken waard !

3. Huisnummer 570 (rechts)

Werd opgericht in 1934 voor rekening van een neringdoener, de Heer SCHMIDT R.. In 1962 werd het goed verworven door de Kerkfabriek van St- Jacobus op de Koudenberg. Architect Ferdinand BRUNFAUT ontwierp de plannen. Tijdens zijn bezoek aan België verbleef Paus JOHANNES PAULUS II in deze woning.

Aangekomen op de hoek (Taverne TIVOLI) slaat U links af en U volgt vanaf nu de Houba de Strooperlaan, aangelegd in 1930. Neem nu even de tijd om Huize FRANCKSON te bekijken, een herenhuis, gelegen op nummer 57. Het werd gebouwd in 1922 door architect L. FRANCOIS (°1894 - +1983).

Bekijk ook de prachtige herenwoning op nummer 59. Hier leefde en overleed de Heer HOUBA de STROOPER, secretaris van de voormalige gemeente Laken (nu zetel van een firma).

Verderop ziet U aan de rechterkant van de laan het hoofdgebouw van de Koninklijke Belgische Voetbalbond (hedendaagse architectuur).

Ter hoogte van de fontein "De Brouckère" aangekomen (zij stond vroeger aan de Naamse Poort, werd afgebroken in 1956 en werd terug hier geplaatst in 1978), blijft U even staan. Steek nu de laan over en begeef U naar de hoofdingang van het Heizelstadion. (Zie ook LACA Tijdingen jaargang 1 nummer 1 blz. 12)

Nadien begeeft U zich langs de Keizerin Charlottelaan naar het centrale gebouw van de eeuwfeestpaleizen. (Paleis 5)

Wie zich uitvoerig wil documenteren over de bouwgeschiedenis van het Heizelstadion en de centrale hallen van de Eeuwfeestpaleizen, wie meer wil vernemen over de ontsluiting van het Heizelplateau, de aanleg van de toegangswegen, de architecten die de projecten ontwierpen en de kunstenaars die instonden voor de gevelversieringen, de aangebrachte sculpturen in de onmiddellijke omgeving, leze het nu zeldzaam geworden boek : "Livre d'or de l'Exposition 1935" beschikbaar in het bibliotheekbestand van LACA. Ter aanvulling vermelden wij ook nog dat in het tijdschrift "DE WOONSTEDE" 3e Kwartaal 1991, Uitg. LAARNE, een merkwaardig artikel verscheen over het groot Paleis van de Heizel te Brussel, van de hand van de Heer Thomas COOMANS. (zie LACA Tijdingen, jaargang 3, nummer 3)

En hier eindigt een leerzame tocht. Wie nog over voldoende energie en tijd beschikt, raden wij aan even een kijkje te gaan nemen in de tuinwijk VERREGAT, daar vlakbij. Deze tuinwijk werd door de huurderscoöperatieve "Le Home" gebouwd in 1923, aangevuld in 1951 met 26 appartementsgebouwen, elk met 6 à 8 woningen.

3. BESLUIT

Veel aandacht werd tijdens deze omloop besteed aan de Lakense Sociale Woningbouw. Een groot deel ervan kwam tot stand tijdens het Interbellum. We zullen trachten in de toekomst een grondigere studie aan te vatten rond dit thema.

De doelstelling van onze omloopbeschrijving reikt zeker niet verder dan het ondernemen van een schuchtere poging om bij onze lezers een gewisse belangstelling op te wekken voor het heemkundig patrimonium van de oude gemeente Laken.

Indien dit echter leiden kon tot de uitwisseling van kennis onder alle LACA-leden, het gemeenschappelijk graven en uitdiepen vanuit het bekende naar het onbekende, het streven naar een overschouwend historisch panorama, dan pas zou LACA vruchten afwerpen. En dat precies blijven wij hopen !

L. CANDAU

606 Bruxelles-Laeken
Foyer Laekenois, Rue Charles Ramaeckers

LAKENSE HAARD
Charles Ramaeckersstraat
(Verzameling :
E. CHRISTIAENS)

LAKENSE HAARD
Hoek Emile Delva- en
Victor Mabillesstraat.
Let op het mooie torentje,
nu erg vervallen.

EVEN STILSTAAN BIJ DRIE FRANSE GRAVURES OVER LAKEN.

Tien dagen na de verschrikkelijke brand in het Paleis van Laken die uitbrak op 1 januari 1890, verschijnt hierover in het Franse weekblad "L'Illustration" een artikel onder de titel : "Nos Gravures" (ondertekend : G. DU BOSCH). Drie mooie gravures vergezellen de tekst. Een van de drie gravures siert zelfs de voorpagina van het selecte weekblad.(1) Inhoudelijk bevat de tekst van het artikel geen enkel ongekend historisch feit. Graag willen we echter de lezers enkele beschouwingen aanreiken in verband met deze prenten.

De eerste niet ondertekende gravure geeft ons een beeld van de voorgevel van het paleis na de brand. Wij merken duidelijk dat de porticus (trappen, zuilenrij, architraaf en fronton) alsook de ganse rechtervleugel aan de verwoesting ontsnapten, terwijl de volledige linkervleugel en het peristilium totaal uitgebrand zijn. Vijf gewapende grenadiers trekken de wacht op voor de ruïne (met het vergrootglas duidelijk waarneembaar). De tweede gravure toont ons de volledig verwoeste binnenruimte van de Koninklijke eetzaal. Wat hier opvalt zijn de twee zwartberookte draagbalken op de voorgrond. Losgerukt uit hun ligplaatsen staan ze daar, hoeksgewijs tegen de zijmuur leunend, als sprekende getuigen van de ramp ! Hier en daar prijkt nog een halfverheven beeldhouwwerk boven de toegangsdeuren. De prent vertoont in de rechterbenedenhoek twee onleesbare handtekeningen. Waarschijnlijk betreft het hier de namen van de tekenaar enerzijds en de graveur anderzijds. Tenslotte geeft de derde gravure op de voorpagina ons het droevige beeld van het eens zo mooie peristilium. Op de voorgrond zit een mijmerende man, in de nabijheid van een aantal kruiwagens gevuld met puinresten. In een nis prijkt een ongeschonden sculptuur : een gesluerde en gevleugelde symbolische vrouwenfiguur, het hoofd wendend naar de peinzende man ... sprekend. Op deze gravure vinden we slechts één enkele onleesbare handtekening terug. De stijl van de gravure zouden we omschrijven als "hard en streng", typisch trouwens voor de "actualiteitsprenten" van die tijd. Ze zijn geëetst op basis van fotografische platen. We kennen de naam van de fotograaf : M. ALEXANDRE. Ook zijn identiteit wordt vermeld onder de gravures.

De prent in het algemeen heeft een lange en bewogen geschiedenis. De oudst bewaarde gravure in de Koninklijke Bibliotheek te Brussel dateert uit 1418. Zes eeuwen lang speelde de gravure niet alleen een documentaire rol maar ontpopte zich daarnaast tot individuele expressies van individuele emoties ! Belangrijke uitvindingen zoals o.a. de boekdrukkunst, de fotografie, de simili-gravure, de galvanoplastiek en andere fotomechanische reproductietechnieken, hebben massale verspreiding en bijgevolg ook de popularisering van de gravure in de hand gewerkt. Anderzijds waren de beoefenaars van diverse disciplines (schilders, etsers, graveurs, fotografen), zoals ook de kunstcritici, het niet eens tijdens dit evolutieproces omtrent de bereikte resultaten en de doelstellingen van hun kunstambacht.

Toen echter de "fotografie op papier" uit het experimentele stadium trad werd de gravure als het ware op de achtergrond gedrongen. Toch kwam ze weer aan bod tegen het einde van de

negentiende eeuw (boekverluchting, affiches, actualiteitsprenten in eliteaire tijdschriften zoals het hogergenoemde blad : "L'illustration" en "Le Miroir", beide uitgegeven te Parijs, inventarisatie van oude uniformen, historische kledijen, wapens, industriële apparatuur, catalogi en dies meer). Dezelfde trend doet zich ook voor in andere landen en ook in België. Laat ons het zo stellen dat én de gravure en de fotografie vredig naast elkaar leefden. Dit alles paste in de drang van de burger naar kennis en wetenschap, levend naar het einde van de negentiende eeuw toe.

Wat de fotografie nu betreft willen we in eigen land de documentaire realisaties niet over het hoofd zien die drie uitmuntende fotografen voortbrachten om het zichtbaar reële vast te leggen. We denken vooreerst aan Louis GHEMAR die in opdracht van de Belgische Staat de overwelfingswerken van de Zenne op plaat vastlegde. Deze man ligt begraven op het Kerkhof te Laken. Een fraai monumentaal grafmonument siert zijn laatste rustplaats. Vervolgens citeren wij E. FIERLANTS, die in opdracht van de Stad Antwerpen een 300-tal stadsmonumenten fotografeerde. Vermelden wij tenslotte, J.F. MICHIELS, een Brugse beeldhouwer, die in Keulen een groot fotografisch succes oogstte met de uitgave van een platenalbum over de glasramen van de Keulse Dom.

Eind twintigste eeuw nu stellen we vast dat het beeld en vooral de bewegende beelden een overrompelende doorbraak verwezenlijkt hebben in de opinievorming. Een te betreuren ramp zoals die van 1890 zou vandaag de dag, in kleur nog wel, door de mediakanalen gesluisd worden ! Amper honderd jaar geleden werden slechts enkele foto's genomen en daarvan werden dan enige gravures afgeleid.

Wat nu de gevolgen van de brand zelf aangaat, zo stelt de schrijver van het artikel, dat het stoffelijk overschot van het enige te betreuren dodelijke slachtoffer, Juffrouw Omérine DRANCOURT, de gouvernante van Prinses Clémentine, teruggevonden werd op de plaats waar de mijmerende man zich bevindt op de gravure van de frontpagina. Over dit dramatische gebeuren bericht A. COSYN dat deze "Française", geboortig uit "Pas de Calais", na een vluchtpoging bij het uitbreken van de brand op haar stappen terugkeerde naar haar kamer om een vergeten voorwerp op te halen. Zij kon ter plekke niet tijdig meer ontsnappen. Het is inderdaad begrijpelijk dat het vuur op dat ogeblik reeds de houten vloeren had aangetast en dat zij, bevangen door de rook, met het neerstortende puin naar de diepte werd gesleurd. (Zie ook LACA Tijdingen jaargang 3, nummer 1, het artikel van V. CAPRON)

Hoe ontstond de brand ?

Ten tijde van de catastrofe was het "Détachement Laeken" van het Grenadiersregiment belast met de bewaking van de Koninklijke Residentie te Laken, gestationeerd in een kazerne gelegen langsheen de oude weg van Brussel naar Meise. Dit militaire gebouw stond op de plaats van de huidige zuidwestelijke vleugel van het Paleis. De door een epidemie getroffen paarden van het paleis mochten enkel gekookt water drinken ... dus noodvuren overal. Een kleine onvoorzichtigheid en een vlam die per toeval oversloeg op de lambrisering van een lokaal, met het gevolg dat het vuur zich razendsnel verspreidde !

Nadien heeft de politiecommissaris van Laken diezelfde Grenadiers van zware nalatigheid beschuldigd en hen zelfs de verantwoordelijkheid verweten voor de dood van juffrouw DRANCOURT. De waarheid achterhaalde deze geruchten, maar aan deze kwestie zullen we later uitvoerigere beschouwingen wijden.

- (1) L'Illustration (hebdomadaire), 48e Année, N° 2446, p.40, Ed. Paris, 1890 (Verzameling P. SCHACHT).

L. CANDAU

TER VERDUIDELIJKING

PORTICUS : Door zuilen of pijlers gedragen portaal-voorbouw;

PERISTILIUM : Door zuilen omgeven ruimte;

ARCHITRAAF : Horizontale balk die over de zuilkapitelen ligt;

SIMILIGRAVURE : Procédé voor het vervaardigen van typografische clichés met behulp der fotografie;

GALVANOPLASTIEK : Het vervaardigen van reproducties en clichés door een afdruk, die bekomen wordt door een metalen plaat op galvanische wijze met een laagje metaal te bedekken.

GERAADPLEEGDE BIBLIOGRAFIE.

1. A. COSYN : Laeken Ancien et Moderne. Ed. Bruxelles, 1904.
2. A. MASSART : (Kolonel op rust) Historiek van de Belgische Grenadiersregimenten - Eerste Deel - van het ontstaan tot de eerste wereldoorlog, Ed. Evere, 1987.
3. Openbaar Kunstbezit in Vlaanderen 22; Jaargang nummer 3/1984 Fotografie uit de pionierstijd.
4. Claude ROGER-MARX : La Gravure originale au XIXe Siècle Ed. Aimery Somogy - Paris 1962.
5. Jean DUMONT : Vade-Mecum du Typographe Ed. A. LESIGNE Bruxelles - 1915.

L'ILLUSTRATION - 15 -

Prix du Numéro : 75 centimes.

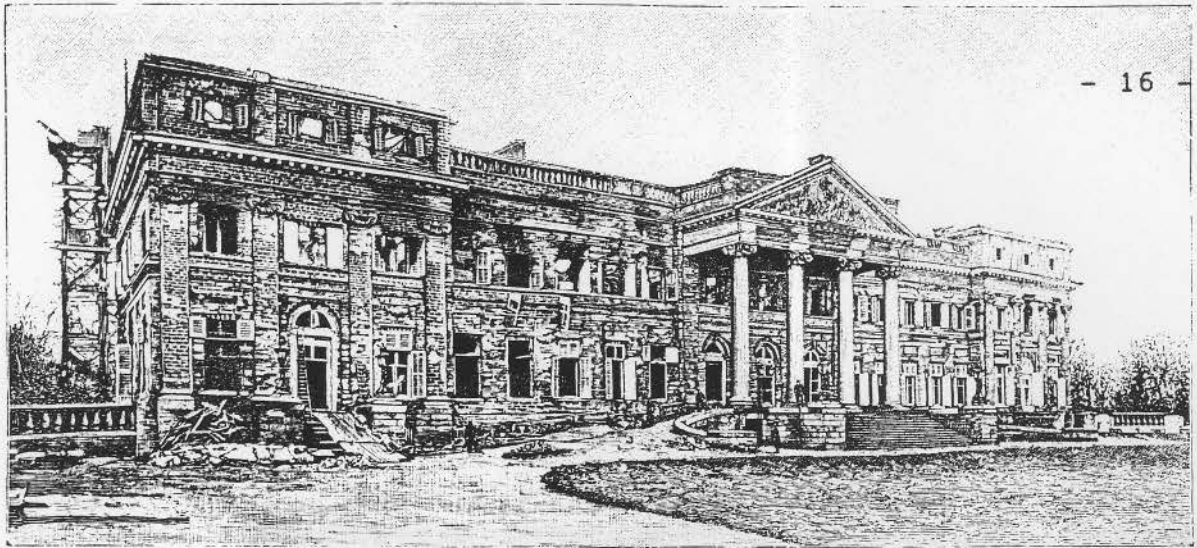
SAMEDI 11 JANVIER 1890

48e Année. — N° 246.

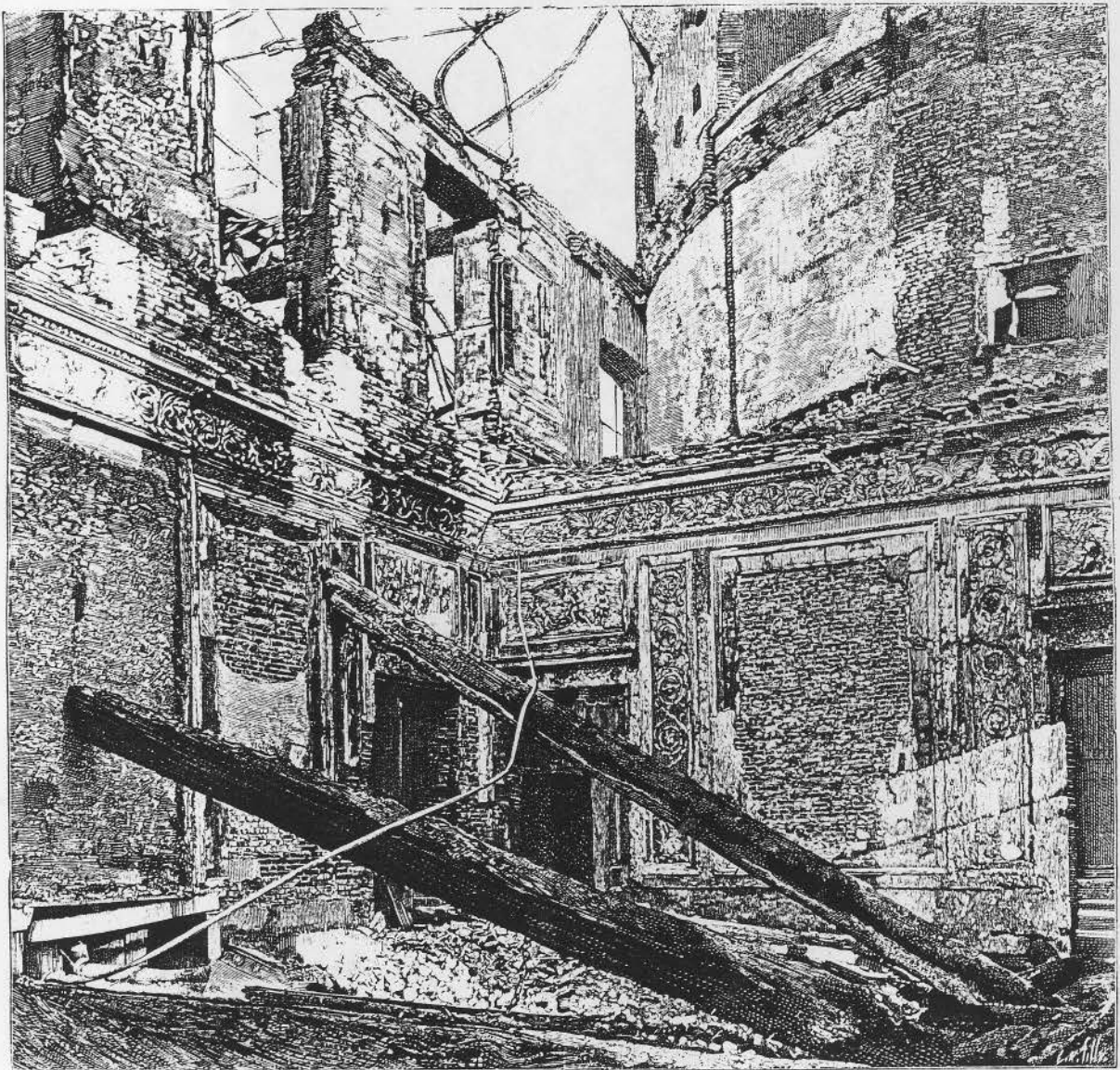

BELGIQUE. — L'INCENDIE DU CHATEAU DE LAEKEN

Le péristyle du palais, dans lequel ont été retrouvés les restes de M^{le} Francourt. — D'après un photogr. par M. St. Amand.

L'INCENDIE DE LAEKEN. — Aspect actuel de la façade principale du palais.

L'INCENDIE DE LAEKEN. — La salle à manger royale. — Phot. Al. yards.

EEN SCHILDER MET WERK IN LAKEN.

In LACA Tijdingen van 1 september 1991 hadden we een artikel gewijd aan het verband tussen kunstschilder Tony VAN GOOLEN en de muurschilderingen van de feestzaal van de Rijksnormaalschool te Laken.

Onze eerste informatie bekwamen we, mede door toedoen van de heer Joris DILLEN, op de retrospectieve "Tony VAN GOOLEN" in een Brusselse kunstgalerij. Opnieuw vestigde Joris de aandacht op een "Hommage à Tony VAN GOOLEN", een tentoonstelling ingehuldigd in het gemeentehuis van Schaarbeek, medio december 11.

Daar konden we in contact komen met twee vrienden-kunstenaars van VAN GOOLEN die ook gewerkt hadden aan de decoratie van de feestzaal. Zij gingen welwillend in op een uitnodiging om de schilderingen nog eens te gaan bekijken.

De gelegenheid kwam er vlugger dan we hadden gedacht. Mede als gevolg van de ruimere autonomie die de Normaalschool heeft gekregen en een nieuwe toewijzing van lokalen binnen de schoolgemeenschap, kon de raad van bestuur beslissen over de restauratie in de feestzaal.

Dit besluit werd reeds zeer vlug genomen. De kwaliteit van het naoorlogs pleisterwerk is niet goed. Daar deze zaal wordt gebruikt als turnzaal en recreatiezaal bij slecht weer, waren hier en daar stukjes pleisterwerk afgebrokkeld, wanneer er per ongeluk een bal of wat dan ook werd tegenaangegeoid.

Decorateurs hadden reeds in de jaren tachtig een eerste opknapbeurt gegeven aan de zaal, maar vooral de achtergrond en één figurengroep herschilderd. Nu echter zouden de oorspronkelijke schilders kunnen aangesproken worden. Dit gebeurde dan ook op 24 april 11.. Directeur VOLDERS begeleidde de ontwerper José CRUNELLE en Geo MOMMAERTS naar de feestzaal. Daar kwamen zij na 42 jaar weer oog in oog te staan met het prille werk uit hun studententijd. Vakpersoneel van de school was nog de laatste hand aan het leggen aan het herschilderen van de zoldering, zodat stellingen en ladders her en der waren opgesteld. Beide heren schrokken toch niet van de toestand waarin de decoraties zich bevonden, integendeel. Zij wezen meteen naar het vroegere behoorlijk uitgevoerde restauratiewerk van de figurengroep, vertelden over de gebruikte naoorlogse materialen en over de symboliek der figuren. Zij zagen ook de enkele witte vlakken waar op deskundige wijze het pleister terug was aangebracht. Zij vroegen naar een ladder. De heer CRUNELLE klom naar boven en tekende met een zacht potlood hier de lijnen van de benen en daar de lijnen van de broekspijpen van de muzikant, en wat verder een lijn van een kleed.

Met een geruster hart konden de studenten van de afdeling Plastische Kunsten nu, onder leiding van hun vakleraar, hun verworven kennis toepassen om de restauratie verder af te werken. Zij slaagden in hun opzet.

Intussen hebben de heren CRUNELLE en MOMMAERTS de namen van de uitvoerders, weggewerkt bij de eerste herstelling, opnieuw aangebracht.

De meer dan tien figuren zijn ongeveer twee meter hoog en werden aangebracht op alle vier muren. Zij beelden symbolische scènes uit van de vakken die onderwezen worden in het Lager en het Middelbaar Onderwijs. Zij getuigen van een bepaalde stijl eigen aan de naoorlogse tijd.

Hiermee zijn deze kunstwerken hersteld in een vernieuwde feestzaal, maar is er vooralsnog een turnzaal minder. Een keuze moeten doen : kunst of nut(tigheid) is altijd moeilijk !

Hildegarde VERSTRAETE.

J. CRUNELLE en G. MOMMAERTS
voor een van de muurschilderijen.

Nog symbolische
muurschilderingen
in de feestzaal van
de Rijksnormaalschool
te Laken.

- 1. Natuurkunde
- 2. Aardrijkskunde
- 3. Gerechtigheid

EEN TOEMAATJE UIT DE VERZAMELING CAPRON.

Brief van (onze toekomstige koning) Albert aan Leopold II.

"Mon cher Oncle,

J'ai appris hier avec un très vif chagrin que vous n'allez pas bien.

Je viens respectueusement vous demander si vous me permetteriez (sic) d'aller vous voir, ce serait mon plus grand désir.

En formant de tout coeur des voeux pour votre santé, ma femme et moi, nous vous baisons la main et je reste toujours, mon cher Oncle

Votre très dévoué neveu

Albert

13 décembre 1909"

Het betreft de laatste brief van Albert aan zijn oom, want Leopold II overlijdt op 17 december 1909. Meteen vangt een nieuwe periode aan in de geschiedenis van onze dynastie : Koning Albert heeft namelijk niets gemeen met zijn voorganger en vervangt ook de ganse hofhouding (op één uitzondering na).

Laatste brief van prinses Clémentine aan haar vader.

"Ce 11 Dbre 1909

Cher Papa,

Apprenant que Vous êtes encore souffrant, ce me serait une vraie joie de venir Vous faire une visite, car, il y a bien longtemps que je n'ai eu l'occasion de vous revoir.

En Vous baisant la main, cher Papa, je reste

Votre respectueuse Fille

Clémentine"

Tussen Clémentine en haar vader was de verstandhouding al sinds vele jaren zoek. Aanvankelijk omdat hij wilde dat ze zou huwen met (prinselijke)kandidaten die haar niet bevielen, vervolgens omwille van de verhouding met Barones de Vaughan en tenslotte omdat Leopold II weigerig stond tegenover een huwelijk met prins Victor Napoléon. Zo Leopold II koppig was dan heeft zijn jongste dochter zeker deze eigenschap van hem geërfd.

Mon cher Oncle,

J'ai appris hier avec un
très vif chagrin que vous
n'allez pas bien.

Je viens respectueusement
vous demander si vous me
permettiez d'aller vous voir,

Ce serait mon plus grand devoir.

En formant de tout cœur des
vœux pour votre santé, ma
femme et moi nous vous
baisons la main et je reste
toujours, mon cher Oncle

Votre très dévoué neveu

Albert

13 décembre 1909

Le 11 J^uin 1909.

Cher Papa,

Apprenant
- que vous êtes
encore souffrant.

ce me serait bon, revoir.
une vraie joie les bons baisers
de venir vous la main, cher
faire une nuit, Papa, j'reste
car, il y a
rien longtemps. Votre respectueux
que j'ai eu
l'occasion de
Fille.

Christine

BEELDHOUWERK EN VERSIERINGSKUNST IN LAKEN (vervolg)

II. NOG GEDENKTEKENS EN STANDBEELDEN. (vervolg)

BIOGRAFIE VAN DE BEELDHOUWERS (vervolg)

7) SALU Ernest II

(buste van Emile BOCKSTAEL aan het Clementinaplantsoen of "eendenvijver")

Er was niet één, doch er waren drie SALU's die de voornaam Ernest droegen (vader, zoon en kleinzoon) die allen beeldhouwer waren, gespecialiseerd in grafmonumenten waarvan de meeste zich op het kerkhof van Laken bevinden.

- Ernest I (1846 - 1923) (vader)
- Ernest II (1885 - 1980) (zoon)
- Ernest III (1909 - 1987) (kleinzoon)

Ernest I was leerling van Willem GEEFS (die de lezer al ontmoet heeft bij het standbeeld van Leopold I in Laken). Ernest I werkte met RODIN aan de leeuwen van het beursgebouw. Later specialiseerde hij zich in het maken van grafmonumenten. Hij richtte het atelier op dat door zijn zoon en later zijn kleinzoon voortgezet werd.

Hij was ook gemeenteraadslid van Laken en weldoener, want hij richtte mee de kinderkribbe Prinses Clementina op (de herinneringsplaat "Borstvoedende Moeder" aan de gevel van de kribbe in de Molenbeekstraat nr 38 zou niet van zijn hand zijn). Hij was ook voorzitter van "le bureau de bienfaisance" van Laken.

Tenslotte nog een anekdotisch gegeven : Ernest I was majoor van de "Garde civique" (Burgerwacht) (groep Schaarbeek - Sint-Joosten-Node).

Ernest II was aan de Academie van Brussel leerling van Juliaan DILLENS (die de lezer voordien al heeft ontmoet) en van Isidoor DE RUDDER. Ernest III ging aan de Academie van Brussel ook bij deze laatste in de leer.

Zoon en kleinzoon (II en III) behaalden beiden een eerste prijs aan de Academie.

Doordat de drie kunstenaars dezelfde voornaam hadden en zij allen op dezelfde plaatsen werkten is het vaak moeilijk te weten te komen van wie sommige beelden zijn.

In Schaarbeek zijn de gevelversieringen van het imposante gebouw aan de Louis Bertrandlaan nr 2 (hoek Haachtsesteenweg) van Ernest SALU I. De bescherming van deze versieringen wordt in overweging genomen door de Brusselse Executieve.

In Laken zijn werken van een van hen :

- Standbeeld Emile Bockstael aan het Prinses Clementinaplantsoen (van Ernest SALU II).
- Op het kerkhof :
 - Het monument Willem DEMOL, een Vlaams musicus naar wie een straat in Laken genoemd werd - zie artikel in huidig nummer van ons tijdschrift - is van Ernest I (steen) (perk 21, weg 1);

- Het grafmonument met de buste van Ernest SALU I (1) en het treurend meisje (beiden in steen) zijn van Ernest SALU II; (perk 4, officieel aan de grote laan, maar eigenlijk aan weg 33);
 - In de buurt van dit grafmonument staat dat van Joseph Edouard DUYSBURGH, musicus (waarover later in "Er zit muziek in Lakense straatnamen"). De buste is van SALU II (waarschijnlijk niet de vrouwenfiguur); (brons)
 - (in de buurt van de Denker van RODIN) : (perk 9A, weg 8)
 - Treurende Kinderen (op het graf van weldoener van weeskinderen STRAETMANS; (brons); (2)
 - Gesneuvelde Soldaat (graf PELGRIMS) (brons) van Ernest II met de hulp van beginnende Ernest III;
 - Geknielde Dame (graf d'HAYERE) (brons) idem als Gesneuvelde Soldaat;
 - Naar de Hemelen (familiegraf van de familie STRAUWEN - en van o.m. de twee musici - met dezelfde voornaam - Jules - Emile STRAUWEN, respectievelijk 1863 - 1933 en 1887 - 1948; niet van de andere Lakense musicus Pierre STRAUWEN - de vader en grootvader van voorgaanden - die in de buurt ligt en naar wie een straat genoemd werd). Het beeld met gestrekte armen (brons) is van Ernest III. (perk 8, weg 12).
Het borstbeeld is vermoedelijk geen werk van SALU;
 - HALOT (Protection de la jeunesse) (steen). Dit mooie beeld is van Ernest III (perk 7, weg 12);
 - Geknielde Bernadette op het graf van de familie Maurissen (in de buurt van het graf van SALU) (brons) van Ernest III; (perk 13, weg 7);
 - De vleugels van het pilootkenteken op de zerk van sergeant André KEYSER (perk 3B, eerste weg vóór de zuil met de vlag voor de gesneuvelden 1940-1945) zijn van SALU III (deze piloot verongelukte op 11 juli 1956 toen hij 21 jaar was). Het betreft eerder een decoratie dan een beeldhouwwerk.
- De herdenkingsplaat (bas-reliëf) voor de gesneuvelde leerlingen en leraars van het Atheneum Marcel TRICOT (Maria-Christinastraat nr 83) van Ernest II (het afgebeelde jongetje is Ernest III) (brons) (1920). Het gipsen model bevindt zich in het funeraire Museum Epitaf in Laken (voorheen Atelier E. SALU).

In Brussel op het kerkhof (gelegen in Evere) staan meerdere werken van SALU, volgens het onlangs gepubliceerde werk van historica Cecilia VANDERVELDE : "La Nécropole de Bruxelles, Etude de l'architecture et de la sculpture funéraires, des symboles et des épitaphes. Inventaire." (Commission d'Histoire de l'Europe, Brussel, 1991). Maar de auteur vermeldt niet van welke SALU de werken zijn. (zij vermeldt alleen Ernest SALU I en III)

Nadere studie wees het volgende uit :

- Graf Jef THIENPONT (bekende uit de Vlaamse theaterwereld : 1830 - 1885) (geciteerd boek, pagina 228). Het medaillon is van Ernest SALU I. (14e weg, perk 1).
- Graf VERBOVEN-SCHOUGOL; de bloemenslingers zijn waarschijnlijk van Ernest SALU II. (Monumentale laan, perk 40)
- Graf LEBRUN-JOURNOUD; het bas-reliëf met staande treurende vrouw vóór een hek is waarschijnlijk van Ernest SALU III (9e laan, perk 36)

- Graf H. LEJEUNE (bestuurder van het Scala-theater) Het medaillon is niet van een SALU (in tegenstelling met hetgeen in het geciteerde werk wordt vermeld). Wel het grafmonument (5e laan, in de verlenging van de 9e laan).

In Jette staan er meerdere beelden van een SALU op het kerkhof (zo het echtpaar COOL - BOON links na de ingang aan de de Smet de Naeyerlaan).

In Mechelen op het kerkhof, aan het kruispunt (met het graf VAN HOOF) : monumentale tombe met een bloemenstrooiende, van een trede afstappende vrouw en een gezeten treurend meisje (beide in brons). Het is van Ernest SALU III.

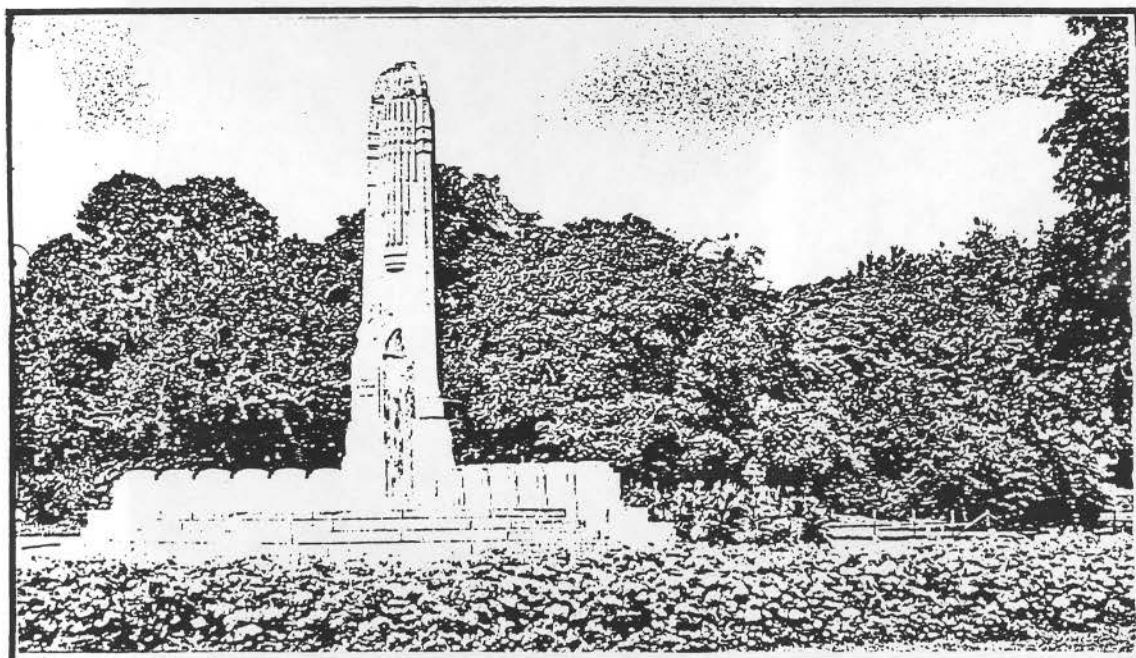
Een straat in Laken werd naar Ernest I genoemd. (enkele huizen staan op het grondgebied van Jette)

In het vroegere atelier van SALU (naast de ingang van het kerkhof aan het Onze-Lieve-Vrouwvoorplein) wordt een funerair museum ingericht door de V. Z. W. Epitaaf (vereniging voor funeraire archeologie), met de financiële hulp van de Koning Boudewijnstichting en de Europese Gemeenschappen.

Joris DILLEN

(1) In tegenstelling met wat meestal gedacht wordt ligt SALU I hier niet begraven.

(2) Het beeld draagt de signatuur van Mathieu DESMARE maar volgens de heer P. R. NYSSSEN (stichter van Epitaaf, van wie ik uitvoerig documentatie ontving, waarvoor hier mijn dank wordt uitgedrukt) zou het met de hulp van SALU II (en in zijn atelier) gemaakt zijn. Mijn dank gaat ook uit naar Mevrouw Gisèle SALU, echtgenote BOURLAERT. (een van de dochters van Ernest SALU III)

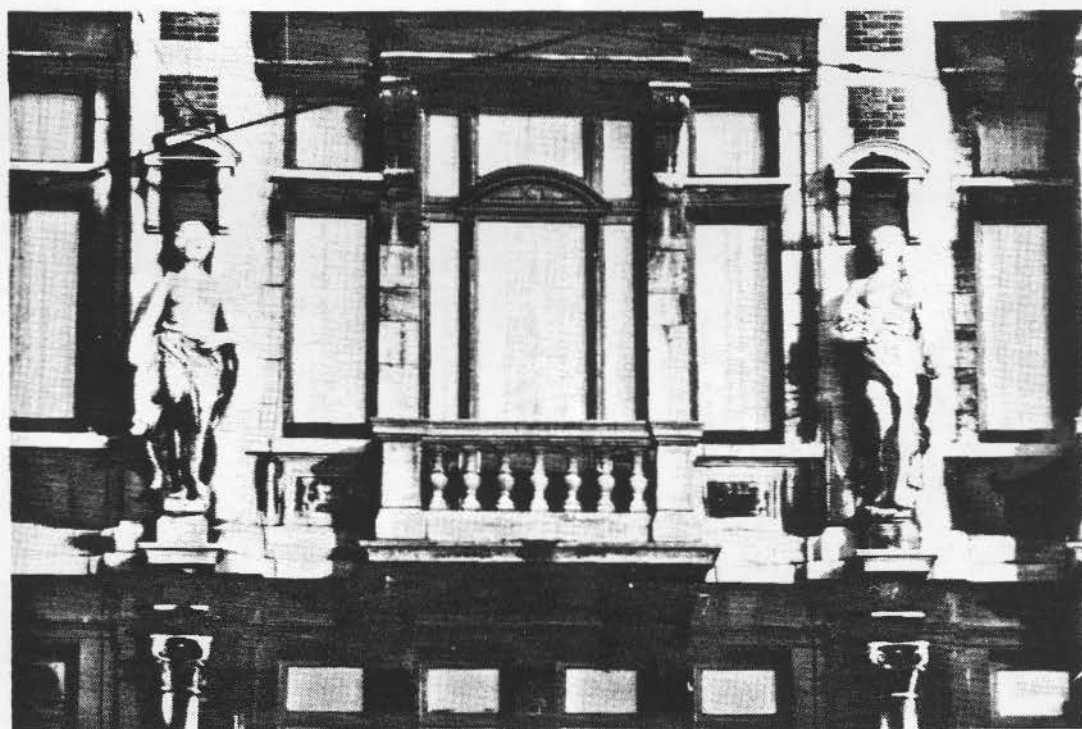
Monument Emile BOCKSTAEL (van Ernest SALU II)
(Verzamelingen E. CHRISTIAENS en D. VAN KRIEKINGE)

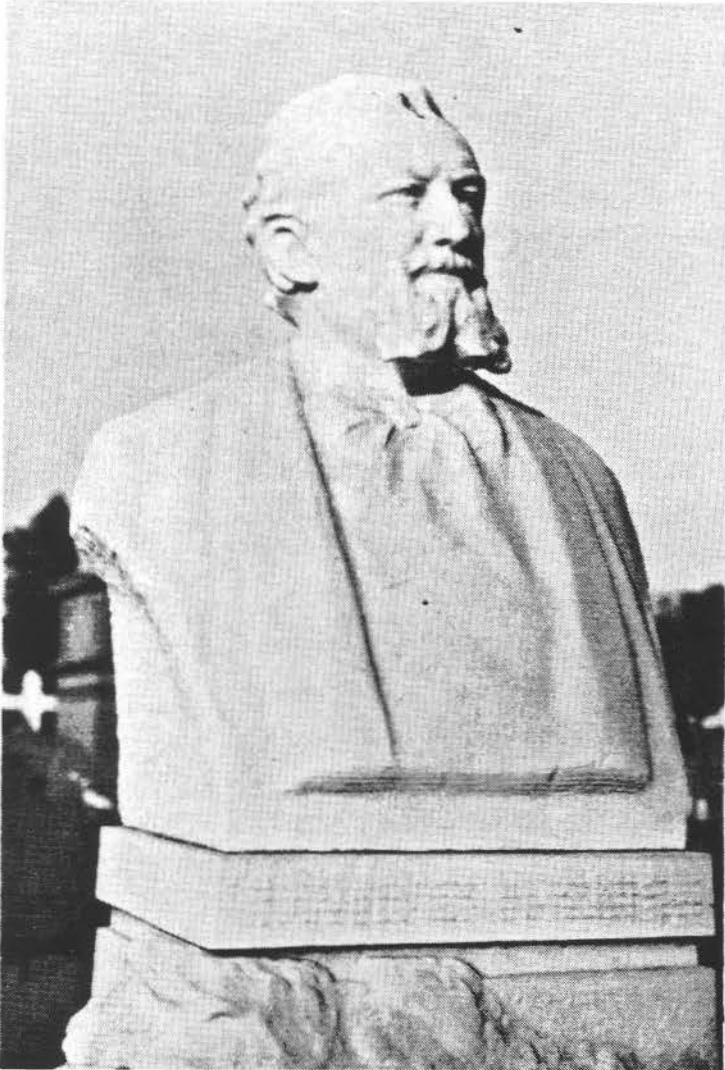

Hoek Louis Bertrandlaan en Haachtse steenweg.
(Ernest SALU I)

(Foto's E. CHRISTIAENS)

Idem, detail.

Ernest SALU I
door Ernest SALU II.
(Kerkhof Laken)

Naar de Hemelen (graf STRAUWEN)
(Ernest SALU III - niet de buste)
(kerkhof Laken)

(Foto's E. CHRISTIAENS)

BEELDHOUWERK EN VERSIERINGSKUNST IN LAKEN

OVERZICHT VAN HOOFDSTUK II :

NOG GEDENKTEKENS EN STANDBEELDEN

Met huidig artikel over het monument Emile BOCKSTAEL door Ernest SALU wordt Hoofdstuk II over de "Beeldhouwwerken en Versieringskunst in Laken" afgesloten.

Daar de biografieën niet in dezelfde volgorde gepubliceerd worden als de beschrijving van de beeldhouwwerken in LACA Tijdingen van juni 1990, volgt hierna een overzicht.

BEELDHOUWERK	BEELDHOUWERS	LACA Tijdingen		
		Jaar- gang	Nr	Maand
ASTRID (Koningin)	BOEDTS J.	2	1	september 1990
BOCKSTAEL (Emile)	SALU E. II	3	4	juni 1992
BRUGMANN (Georges)	DILLENS J.	3	1	september 1991
COPERNICUS (Nicolaus)	NITSCHOWA	3	3	maart 1992
FOCH (Maarschalk)	DE SOETE P.	2	3	maart 1991
MAX (Adolphe)	DEBONNAIRES F.	2	2	december 1990

OORLOGSMONUMENTEN

Franse Onbekende Soldaat	DESMARE M.	2	2	december 1990
Lakense Helden	DESMARE M.	2	2	december 1990
Gedenkplaat Atheneum M. TRICOT	SALU E. II	3	4	juni 1992

▣ ————— INHOUD ————— ▣

1. Ten geleide	pag. 1
2. Uit de verzameling V. CAPRON : Keizerin Charlotte tussen Tervuren en Meise	2 - 6
3. Op wandel met LACA langsheen enkele bouwcomplexen uit het interbellum te Laken (1914-1940)	7 - 11
4. Even stilstaan bij drie Franse gravures over Laken	12 - 16
5. Een schilder met werk in Laken	17 - 19
6. Een toemaatje uit de verzameling CAPRON	20 - 23
7. Beelhouwwerk en versieringskunst in Laken (vervolg) (Ernest SALU III)	24 - 29
8. Inhoud	29

